

پژوهشهای حقوقی

شماره ۶

هزار و سیصد و هشتاد و سه - نیمسال دوم

مقالات

- بلژیک و پایان ده سال رؤیای صلاحیت جهانی در جرائم بین المللی
- کنترل قضائی قانون عادی در تطبیق با قانون اساسی (حقوق تطبیقی و ایران)
- شورای امنیت و ارجاع وضعیت «دارفور» (سودان) به دیوان کیفری بین المللی
- نگرشی حقوقی به موافقتنامه پاریس درباره برنامه هسته‌ای ایران
- اجرای ملی موازین حقوق بین الملل و نقش دادگاه ایرانی

موضوع ویژه: مبارزه حقوق کیفری با جرائم اقتصادی

- نگرشی تطبیقی بر نحوه انعکاس جرم رشوه در سیستم‌های حقوقی فرانسه، ایتالیا، سوئیس و چین
- ضرورت تسری مجازات مرتشی به بخشهای غیردولتی در حقوق کیفری ایران
- بررسی تطبیقی جنبه های حقوقی معاملات در بازار بورس اوراق بهادار با استفاده از اطلاعات محرمانه
- کلاهبرداری رایانه‌ای

گزارش و نقد

- مروری بر پیش نویس اصلاح قانون تجارت پیشنهادی وزارت بازرگانی
- جهانی امن تر: مسؤولیت مشترک ما (گزارش هیأت عالی رتبه دبیرکل در خصوص تهدیدات، چالشها و تغییرها (دسامبر ۲۰۰۴))

http://jtr.sdil.ac.ir/article_44695.html

مروری بر پیش‌نویس اصلاح قانون تجارت پیشنهادی وزارت بازرگانی

دکتر بهروز اخلاقی*

اشاره

امروزه دیگر تردید چندانی باقی نمانده که نظریه تجارت آزاد و فرآیند جهانی شدن آن، نظریه غالب در اقتصاد و تجارت ملی و بین‌المللی بسیاری از کشورها به حساب می‌آیند.

پیدایش سازمان جهانی تجارت¹ معلول این طرز تلقی و نظریه است و مخالفان چه بنخواهند و چه نخواهند جهانی شدن اقتصاد و تجارت یک پدیده تاریخی، فرآیندی ریشه‌دار و فراگردی وسیع و همه‌جانبه به حساب می‌آید که در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و به ویژه تجاری مرزهای ملی را در می‌نوردد و به عنوان واقعیتی در حال تکوین، با شتاب بی‌نظیری همه کشورهای جهان را به نوعی در بر می‌گیرد و به گونه‌ای به هم نزدیک می‌کند. در حال حاضر، کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت، بیش از ۹۵ درصد تجارت جهان را در اختیار دارند و این در حالی است که سهم ایران از بازار تجارت جهانی تنها نیم درصد است.

در حالی که کشورهای جهان به ویژه کشورهایی که ربع قرن پیش جایگاه اقتصادی - تجاری ایران را نداشته‌اند، اکنون با شتاب بی‌نظیر و خستگی ناپذیری خود را همراه قافله سازمان جهانی تجارت به مرحله چشمگیری از رشد اقتصادی رسانده‌اند، کشور ما ایران همچنان در انزوا و درگیر بحث و گفت و گو در این باره

* دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

¹ World Trade Organisation

است که الگوی تجارت آزاد را بپذیرد یا نه؟

خوشبختانه پس از سال‌ها جدال و مناقشه، هیأت وزیران در اوایل سال ۱۳۸۳ سندی را برای برنامه جامع توسعه صادرات کشور به تصویب رساند که در آن رسماً الگوی اقتصاد آزاد و رقابتی را به عنوان سیاست اصلی کشور برای توسعه ملی پذیرا شد. به عقیده بسیاری، تنها کلید توسعه اقتصادی و پاسخگویی به مطالبات روزافزون مردم در سطح مطلوب، اعتقاد و عمل به اصول نظام اقتصاد رقابتی و تجارت آزاد است. ولی روند حوادث و وقایع کشور و مباحثات مجلس هفتم، به وضوح حکایت از این دارد که ایران همچنان با مفهوم خصوصی‌سازی و سرمایه‌گذاری خارجی و تجارت آزاد بیگانه است و آن را یک «ارزش» تلقی نمی‌کند. این امر خود یکی از بزرگترین موانع اقتصادی - تجاری الحاق کشور به سازمان جهانی تجارت است. نگارنده در این مقاله، بر این عقیده است که موانع و نارسایی‌های ساختاری اقتصاد و تجارت ایران را باید جدی گرفت و به موج خروشان جهانی شدن پیوست. ایران باید تلاش و همت نماید تا خود را با اصول حاکم بر سازمان جهانی تجارت یعنی آزادسازی تجارت و برقراری رقابت عادلانه تجاری در بازار جهانی سازگار و هماهنگ سازد. ایران این توانایی و شایستگی را دارد و باید آن را به منصفه ظهور برساند.

این مقاله این پیام را به همراه دارد که اگر امر دائر بر اینکه قانون تجارت ۱۳۱۱ ایران، پس از گذشت ۷۰ سال از عمر خود و حدوداً دو قرن از قانون تجارت ۱۸۰۷ فرانسه که از آن الگو گرفته است، بازنگری شود، اقتضاء دارد این چنین بازنگری بر اساس واقعیت‌ها و مکانیسم‌ها و ساز و کارهای قلمرو تجارت در جهان کنونی صورت پذیرد.

مقدمه

وزارت بازرگانی، با همت و تلاش در خور تقدیر برخی پژوهشگران، پیش‌نویس اول طرح اصلاح قانون تجارت را تهیه و تنظیم کرد و در اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۲ جهت نقد و بررسی در معرض دید و قضاوت استادان، حقوقدانان و کارشناسان حقوق تجارت قرار داد.

انتظار می‌رفت استادان، حقوقدانان و کارشناسان حقوق تجارت همگام با

سازمان‌ها و مؤسسات اعم از دولتی و خصوصی با بررسی همه جانبه طرح مذکور و ارزیابی نقاط قوت و ضعف آن، گامی در جهت بهبود و تکمیل طرح بردارند، ولی مهلت کوتاه دو هفته‌ای تعیین شده، جهت اظهارنظر، ظاهراً فرصت کافی را فراهم نساخت و متأسفانه چنین مشارکت همگانی تحقق نپذیرفت.

مجمع (کنفدراسیون) صنعت ایران با همکاری شرکت بوتان، در مهر ماه سال ۱۳۸۲ از نگارنده خواست تا با نقد و بررسی تفصیلی طرح مذکور، گزارشی پیرامون کم و کیف طرح ارائه نماید. این کار پژوهشی با همکاری صمیمانه و مؤثر برخی از استادان حقوق تجارت^۲ و دانشجویان ممتاز دوره دکتری رشته حقوق خصوصی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران^۳ طی مدت یک ماه انجام پذیرفت و گزارش تنظیمی در اختیار مجمع و برخی از سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و خصوصی و صاحب‌نظران قرار گرفت و ظاهراً توانست پیام خود را هم برساند.

مقاله گزارش‌گونه حاضر می‌کوشد تا اهم موضوعات مربوط به طرح بازرگانی قانون تجارت را همراه نقاط قوت و ضعف طرح اصلاح قانون تجارت پیشنهادی وزارت بازرگانی به نحو اختصار منعکس نماید و در حد امکان راه را برای تکمیل یا ارائه یک طرح نوین قانون تجارت هموار سازد، با این امید که بتواند پاسخگوی نیازهای روز جهان کنونی تجارت باشد و با ساز و کارها و ساختارهای بین‌المللی «سازمان جهانی تجارت»^۴ که ایران چند سالی است داوطلب عضویت در آن شده است، همسو و همساز گردد.

در این مقاله، موضوعات زیر مد نظر قرار گرفته است:

- بخش اول: مقدمه - پیشینه امر؛
- بخش دوم: برخوردها و نقطه نظرات پیرامون اصلاح قانون تجارت؛
- بخش سوم: ارزیابی کلی طرح اصلاح قانون تجارت پیشنهادی وزارت بازرگانی؛
- بخش چهارم: نتیجه‌گیری.

^۲ سرکار خانم دکتر لعیا جنیدی، دکتر محمدحسین قائم‌مقام‌فراهانی، دکتر محمود عرفانی به همراه نگارنده سرپرستی گروه پژوهشی را عهده‌دار بوده‌اند.

^۳ آقایان ابراهیم دلشاد معارف، حجة‌الاسلام سیدحسن شبیری، مهدی شهابی، محسن صادقی، ناصر علی‌دوستی به ترتیب عهده‌دار نقد و بررسی بخش‌های پنجگانه طرح اصلاح بوده‌اند.

^۴ WTO (World Trade Organization) تا تاریخ ۵ می ۲۰۰۵ (۱۵ اردیبهشت ۱۳۸۴)، ۱۴۸ کشور به عضویت سازمان جهانی تجارت در آمده‌اند.

بخش اول: مقدمه - پیشنهاد کار

قانون تجارت مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۱۱ برگرفته از قانون تجارت فرانسه سال ۱۸۰۷ میلادی است. این قانون، قبل از انقلاب اسلامی ایران، مورد بازنگری قرار گرفت و پیش‌نویس اولیه آن هم تهیه و تنظیم گردید ولی بنا به جهات و دلایلی در بوطه اجمال افتاد.

در همین راستا کمیسیون قانون تجارت قوه قضائیه، از ده سال پیش تاکنون، بازنگری قانون تجارت را در دستور کار خود قرار داد و از استادان و صاحب‌نظران دعوت به عمل آورد تا همکاری لازم را در این زمینه معمول دارند ولی به دلایلی چون کمبود نیروی انسانی و مالی و سازمانی، پیشرفتی حاصل نکرد و این طرح عقیم ماند.

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران نیز بدو از پنج سال پیش و اخیراً از سال گذشته، موضوع بازنگری در این قانون را با نگارنده مطرح و با تشکیل جلساتی آن را مورد بحث قرار داده و از استادان و کارشناسان فن، خواهان ارائه نظرات و پیشنهاد گردیده که هم اکنون در دست بررسی است.

علاوه بر این مراجع، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران، در سه سال گذشته، طرح بازنگری را در کمیته‌ای به نام «کمیته علمی طرح مطالعه اصلاح قانون تجارت»^۵ در جلسات عدیده خود، در دست بررسی و اجرا قرار داد و گام‌های مثبتی را در این زمینه برداشت و عناوین طرح‌های پژوهشی شامل کلیات قانون تجارت، شرکت‌های تجاری، اسناد و قراردادهای تجاری، دادگاه‌ها و داوری‌های تجاری، و ورشکستگی را به تصویب رسانید و بودجه‌ای را نیز به این امر اختصاص داد ولی متعاقباً با توجه به مطرح بودن موضوع بازنگری در وزارت بازرگانی، چنین اتخاذ تصمیم به عمل آمد که طرح اصلاح به وزارت بازرگانی محول گردد.

معاونت برنامه‌ریزی و بررسی‌های اقتصادی وزارت بازرگانی، ویرایش اول طرح اصلاح قانون تجارت را در اردیبهشت ماه سال گذشته (۱۳۸۲) برای استادان، صاحب‌نظران و کارشناسان امر ارسال نمود تا چنانچه نظراتی درباره طرح دارند،

۵ آقایان دکتر ربیعا اسکینی، دکتر بهزاد پورسید، دکتر محمدعیسی تفرشی، دکتر محمدحسین قائم‌مقام فراهانی، دکتر مرتضی نصیری و نگارنده از جمله اعضای کمیته مزبور بوده‌اند.

ظرف دو هفته اعلام دارند. تا آنجا که اطلاع حاصل شد، اهمیت و گستردگی مطالب و مجلدات پنجگانه طرح از یک‌سو، و محدودیت زمانی اظهارنظر از سوی دیگر به حدی بود که موجب گردید نقد و بررسی تفصیلی و سازنده‌ای از طرح مذکور فراهم نگردد.

کمیسیون حقوق تجارت شورای عالی توسعه قضائی قوه قضائیه، ظاهراً پس از ارائه طرح اصلاح پیشنهادی وزارت بازرگانی، متولی این کار عظیم گردید و با دعوت از استادان، حقوقدانان، قضات و وکلای دادگستری و کارشناسان به سهم خود تلاش می‌کند تا طرح اصلاحی دیگری را تهیه و تنظیم و ارائه و یا به تکمیل طرح مذکور کمک نماید.

بخش دوم: برخوردها و نقطه نظرات مطرح پیرامون اصلاح قانون تجارت

در امر بازنگری و اصلاح قانون تجارت، برخوردها و نقطه نظرات گوناگونی ارائه شده و می‌شود. انتخاب نحوه برخورد، می‌تواند تا حدود زیادی، راهکارهای انجام این امر مهم، حساس و ملی را تبیین و توجیه نماید. در این گزارش توجیهی به اهم این برخوردها و نقطه نظرات، به نحو اختصار اشاره می‌شود.

الف) حفظ ساختار و ترکیب فعلی قانون تجارت

برخی بر این عقیده‌اند، به منظور اجتناب از هرگونه دخل و تصرفی که ممکن است مآلاً منجر به نابسامانی‌هایی در این قلمرو مهم گردد، مصلحت در این است که فعلاً ساختار و ترکیب فعلی قانون تجارت حفظ گردد. تجربه اصلاح پاره‌ای قوانین و از جمله قانون آئین دادرسی مدنی مصوب سال ۱۳۱۸ که دستگاه قضائی کشور و دادگاه‌ها را با برخی بحران‌ها و آشفتگی‌هایی رو به رو ساخت، فراروی طرفداران این نظریه می‌باشد.

ب) حفظ ساختار و ترکیب فعلی قانون تجارت با اعمال برخی اصلاحات

این برخورد و نقطه نظر، این هدف را دنبال می‌کند که حتی‌المقدور ساختار و ترکیب فعلی قانون تجارت حفظ گردد و مشکلات ناشی از اجرای سال‌های عمر این قانون همراه تغییر و تحولات حاصله مورد بازنگری قرار گیرد. آنچه می‌تواند بیشتر در این بازنگری مد نظر قرار گیرد، اعمال پاره‌ای اصلاحات در باب اول قانون تجارت درباره تجار و معاملات تجاری، باب سوم شرکت‌های تجاری، باب چهارم در باب اسناد و قراردادهای تجاری و باب یازدهم ورشکستگی و تصفیه امور شرکت‌های تجاری است.

ج) تهیه و تنظیم طرحی بر اساس قوانین تجارت کشورهای فرانسه و اسلامی

این برخورد و نقطه نظر، سیاستی مشابه سیاست اتخاذ شده قانونگذار تجارت سال ۱۳۱۱ ارائه می‌دهد و بر این عقیده است که می‌توان قانون جدید تجارت فرانسه و یا قوانین تجارت کشورهای اسلامی را که از نظام حقوق نوشته الهام گرفته‌اند، ترجمه نمود و با جرح و تعدیل و اعمال پاره‌ای اصلاحات، آنرا با شرایط کشور تطبیق داد. برای مثال، قانون تجارت مصر که وضعیتی شبیه قانون تجارت ایران دارد و یا قوانین تجارت لبنان و مالزی می‌توانند الگو قرار گیرند.

لازم به توضیح است که کشور اسلامی مصر، طی چند سال تلاش در مقام بازنگری قانون تجارت قدیم خود برآمد و قانون جدید تجارت خود را با اعمال پاره‌ای اصلاحات از سال ۲۰۰۱ (۱۳۸۰) به مرحله اجرا درآورده است.

د) ارائه طرح نوین قانون تجارت

این برخورد و نقطه نظر بر این معنی تکیه دارد که از عمر قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ که برگرفته شده از قانون تجارت ۱۸۰۷ فرانسه می‌باشد حدوداً هفتاد سال در ایران و دو قرن در فرانسه می‌گذرد. قانون فرانسه به عنوان قانون مادر طی دو قرن اخیر دستخوش تحولات عظیمی شده است. قوانین تجارت سایر کشورها نیز، طی نیم قرن اخیر، هماهنگ با تغییر و تحولات حاصله در نظام تجارت ملی و جهانی،

اصلاحاتی را پذیرا شده‌اند. از این رو اقتضاء دارد قانون تجارت فعلی کلاً کنار گذاشته شده، باب‌های آن تماماً مورد بازنگری اساسی و کلی قرار گرفته، طرح نوینی منطبق با مسائل و موضوعات روز حقوق تجارت و هماهنگ با روند جهانی شدن تجارت، پی‌ریزی گردد.

ضروریات و مقتضیات حکم می‌کند که نه تنها باب‌های فعلی قانون تجارت اصلاح گردد، بلکه موضوعات نوین و معمول حقوق تجارت در جهان کنونی، چنانکه معمول بسیاری از نظام‌های حقوقی معاصر کشورها است نیز به آن افزوده شود. ارائه طرح نوین قانون تجارت، از عهده یک تیم کاری به تنهایی خارج است و مستلزم بسیج همگانی استادان، حقوقدانان، کارشناسان و صاحب‌نظران متشکل از قضات، وکلای دادگستری، مشاوران حقوقی، اتحادیه‌ها و اصناف و ارگان‌های ذی‌ربط دخیل در موضوعات متنوع حقوق تجارت است. تحقق این امر، همکاری متولیان امر و تشکیل گروه‌های کاری را می‌طلبد تا هر یک فراخور تخصص و تبحر و تجربه، عهده دار انجام موضوع یا موضوعاتی محدود شوند.

در این راستا، بهره‌گیری از کنوانسیون‌های بین‌المللی و قوانین نمونه^۶ که توسط سازمان‌های بین‌المللی، پس از سال‌ها تلاش حقوقدانان کشورهای مختلف پا به عرصه وجود نهاده‌اند و اکنون در اکثر کشورها، در ردیف قوانین و مقررات و رویه تجاری ملی و بین‌المللی آنها درآمده و در سطح جهانی کاربرد وسیعی دارند و حقوق تجارت کشورها را به سوی وحدت‌گرایی و یکسانی سوق می‌دهند، نیز می‌تواند در موفقیت چنین اقدامی مؤثر باشد.^۷

⁶ Models Laws

^۷ از جمله می‌توان به کنوانسیون‌های ژنو درباره اسناد تجاری و پیش‌نویس کنوانسیون کمیسیون حقوق تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد *Uncitral* درباره اسناد تجاری بین‌المللی، کنوانسیون‌های راجع به بیع بین‌المللی، اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی *Principles of International Commercial Contracts* از ابتکارات مؤسسه بین‌المللی یکنواخت کردن حقوق خصوصی *Institut International Pour L'Unification du Droit Privé (UNIDROIT)* و قراردادهای استاندارد و معمول تجارت اشاره نمود.

شاید بتوان گامی فراتر گذاشت و کنوانسیون‌ها و قوانین نمونه زیر را نیز مد نظر قرار داد:

- The 1988 Convention on Financial Leasing
- The 2001 Cape Town Convention on International interests in Mobile Equipment
- The 2002 Hague Convention

بخش سوم: ارزیابی کلی طرح اصلاح قانون تجارت پیشنهادی وزارت بازرگانی

در این بخش از گزارش توجیهی، هدف و روش کار گروه پژوهشی، محتوای طرح، خط مشی اتخاذی و اهم نقاط قوت و ضعف آن مختصراً بررسی می‌شود.

الف) هدف و روش کار گروه پژوهشی

گروه پژوهشی، در تهیه و تنظیم این طرح پژوهشی این هدف را دنبال کرده است تا از طرح اصلاح قانون تجارت پیشنهادی وزارت بازرگانی، نقد و بررسی تفصیلی به عمل آورده، نقاط قوت و ضعف و نارسایی‌های احتمالی آنرا در معرض دید و قضاوت صاحب‌نظران قرار دهد.

پژوهشگران، با توجه به تخصص و تجربه خود، هریک به سهم خود، نهایت تلاش خود را، در فرصت کوتاه یک ماهه‌ای که مقرر شده بود، مبذول داشته‌اند تا مجلدات پنجگانه طرح اصلاح را با انگیزه‌ای صرفاً علمی، بیطرفانه و منصفانه و فارغ از هرگونه جبهه‌گیری و با حوصله و دقت متعارف، مورد نقد و بررسی قرار داده در حد بضاعت علمی خود، به یک ارزیابی کلی از طرح دست یابند و در راستای هدف مورد نظر به این نتیجه مقدماتی دست یابند که آیا طرح اصلاح با شکل و محتوای کنونی می‌تواند از طریق قوه قانونگذاری کشور، جایگزین قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ گردد و یا اینکه نیاز به اصلاحات جدی و مهمی دارد و یا شاید بتوان گفت، پس از گذشت ۷۰ سال از عمر قانون فعلی، جا دارد با توجه به تغییر و تحولات عظیم حاصله طی نیم قرن اخیر، و روند رو به رشد نهضت جهانی شدن تجارت، طرح نوینی را پی‌ریزی نمود.

در ارتباط با روش کار، مجلدات پنجگانه طرح اصلاح به یک تیم کاری مرکب از نه تن از استادان و کارشناسان حقوق تجارت ارجاع گردید.

چهار تن از استادان سرپرست تماماً از اعضای هیأت عملی دانشکده حقوق و

← Unidroit Guide to Master Franchise Arrangements of 1999

- Unidroit Model Law on Disclosure in Franchising

- ...

علوم سیاسی دانشگاه تهران بوده‌اند که سال‌ها سابقه تدریس و تحقیق در رشته حقوق تجارت را دارند.

پنج تن از کارشناسان حقوق تجارت، تماماً از دانشجویان رشته حقوق خصوصی دوره دکتری دانشکده حقوق و علوم سیاسی انتخاب شده‌اند که گرایش غالب آنها به حقوق تجارت است.

مدت زمان اجرای طرح پژوهشی، کلاً یک ماه، بر اساس ساعت کاری بنا شده بود. برای هر بخش از بخش‌های چهارگانه حدوداً ۲۵ ساعت وقت منظور گردیده که ۱۰ ساعت آن به استادان سرپرست و ۱۵ ساعت آن به کارشناسان اختصاصی داده شد ولی عملاً برای اجرای طرح بیش از مدت زمان مقرر وقت صرف گردید.

گروه پژوهشی، ضمن بررسی ساختار طرح اصلاح و چارچوبی که در آن قرار گرفته و اصول و مبانی حاکم بر طرح، مجلدات پنجگانه را ماده به ماده بررسی و نظرات خود را، حتی‌المقدور، به تفصیل و در محدوده زمانی مورد نظر، گزارش نمود. گزارش نقد و بررسی در پنج بخش تنظیم یافت با این امید که بتواند به سهم خود گامی در جهت امر اصلاح قانون تجارت به حساب آید.

ب) محتوای طرح

طرح مذکور، تحت عنوان «پیش‌نویس اصلاح قانون تجارت» در پنج جلد تنظیم یافته و شامل موضوعات مختلف قانون تجارت به شرح زیر است:

جلد اول - قسمت اول: شامل ابواب زیر است:

باب اول: تجار و فعالیت‌های تجاری

باب دوم: دفاتر تجاری و دفتر ثبت تجاری

باب چهاردهم: اسم تجاری

باب هشتم: قراردادهای حمل و نقل

جلد دوم - قسمت دوم: شامل ابواب زیر است:

باب ششم: دلالی

باب هفتم: حق‌العمل‌کاری

باب هشتم: قرارداد باربری

باب نهم: قائم مقام تجاری و سایر نمایندگان تجاری

باب دهم: گروه اقتصادی مشترک‌المنافع^۸

جلد سوم - تحت عنوان «مقررات پیشنهادی قانون تجارت (بخش شرکت‌های

تجاری)» شامل موضوعات زیر است:

شخصیت حقوقی

شرکت سهامی

شرکت با مسئولیت محدود

شرکت با مسئولیت نامحدود

شرکت تعاونی^۹

جلد چهارم - تحت عنوان «پیشنویس لایحه اصلاح باب چهارم قانون تجارت»

شامل برات، سفته و چک می‌باشد.^{۱۰}

جلد پنجم - تحت عنوان «مقررات جدید ورشکستگی قانون تجارت»^{۱۱}

ج) خط مشی اتخاذی

خط مشی اتخاذی و برخورد تهیه کنندگان طرح اصلاح، حفظ ساختار و ترکیب فعلی قانون تجارت با اعمال پاره‌ای اصلاحات در بخش‌هایی از آن و نوآوری‌هایی در بخش‌های دیگر است.

د) نقاط قوت و ضعف

در یک ارزیابی کلی و مقدماتی لازم است گفته شود که جای هیچ‌گونه شک و تردیدی نیست که در تهیه و تنظیم طرح اصلاح، تلاش فراوان و درخور تقدیر و تحسینی به عمل آمده است.

کسانی که با مسائل حقوقی سروکار دارند و با شیوه تهیه و تنظیم و نگارش قوانین آشنا می‌باشند، به خوبی می‌دانند که انشاء یک ماده قانونی چه مطالعاتی را لازم و چه دقت، ظرافت و حوصله‌ای را می‌طلبد.

^۸ این دو جلد توسط آقای دکتر غلام نبی فیضی چکاب تنظیم شده است.

^۹ این جلد در فروردین ماه ۱۳۸۲ توسط آقای دکتر محمدرضا پاسبان تدوین گردیده است.

^{۱۰} این جلد در فروردین ماه ۱۳۸۲ توسط آقای دکتر کورش کاویانی تهیه و تنظیم شده است.

^{۱۱} این جلد در ارتباط با ابواب یازدهم دوازدهم و سیزدهم قانون تجارت، توسط آقای دکتر محمد صقری تهیه و تنظیم گردیده است.

نویسندگان مجلدات پنجگانه طرح اصلاح از یکسو با مراجعه به منابع حقوق تجارت ایران اعم از کتاب‌های حقوق تجارت، مقالات، جزوات درسی و تحقیقات، در مرحله نخست درصدد برآمدند تا نقاط ضعف و مشکلات عملی و اجرایی قانون فعلی تجارت را استخراج و در مقام اصلاح آن برآیند و از سوی دیگر با مراجعه به منابع خارجی، موضوعات بخش‌های مختلف قانون تجارت فعلی را حتی‌المقدور به هنگام نمایند.

گروه پژوهشی بر این اعتقادند که تهیه کنندگان معدود طرح اصلاح وظیفه یافتند تا قانون فعلی را با حفظ ساختار آن، در محدوده زمانی کوتاه مورد بازرنگری قرار داده، بخش‌هایی از آن را اصلاح و بخش‌هایی دیگر را نوسازی نمایند.

پیش‌نویس اصلاح قانون، ظاهراً با عجله و شتاب که خلاف مقتضا و ذات تهیه قوانین است، تهیه و تنظیم یافته، از این رو فاقد طرح منسجم و مرتبط است و از یک سیاست، خط مشی و رویه روشن، شفاف و واحدی پیروی نکرده است.

طرح اصلاح، علاوه بر عدم توجه به برخی از نهادها و موضوعات نوین حقوق تجارت، از یک موضوع مهم و اساسی نیز غفلت ورزیده و آن عدم پیش‌بینی دادگاه‌های تجاری و شیوه حل و فصل اختلافات از طریق نهاد داوری است. امر تجارت، با سرعت و امنیت ملازمه دارد. بازرگانان که هر روز هزاران معامله بازرگانی انجام می‌دهند هیچ‌گونه رغبتی در توسل به دادگاه‌های داخلی برای حل و فصل اختلافات خود ندارند. حل و فصل دعاوی تجاری، شیوه و مکانیسم ویژه خود را می‌طلبد. داوری و روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات^{۱۲} در حال حاضر، یکی از بهترین و سریعترین شیوه‌های حل و فصل اختلافات است و به توسعه تجارت و رونق بازار کمک شایان توجهی می‌کند.

در یک جمع‌بندی کلی، شاید بتوان چنین گفت که شیوه نگرش نویسندگان طرح اصلاح در مجموع، به شیوه نگرش سنتی گرایش دارد. بر همین اساس طرح در قالب‌های سنتی و فضای کم و بیش حاکم بر فضای قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ و نیمه دوم قرن نوزدهم قرار داده شده و در نتیجه از تنوع و گستردگی مبادلات بازرگانی و شیوه‌های نوین تجارت و روند جهانی شدن با ساز و کارهای سازمان

¹² Alternative Dispute Resolution "ADR"

جهانی تجارت فاصله گرفته است.

در این بخش به اهم نقاط ضعف بخش‌های پنجگانه، به نحو اختصار و گذرا اشاره می‌شود:

۱) جلد اول شامل: تجار، معاملات تجاری، دفتر ثبت تجاری و اسم تجاری^{۱۳}

در جلد اول، که در واقع سنگ بنا و شالوده هر قانون تجارت است، مبانی نظام حقوق تجارت ایران و اینکه آیا مبتنی بر نظام شخصی و یا موضوعی است و یا تلفیقی از هر دو نظام و یا... تبیین نگردید و اصلاحات انجام شده، بیش از آنکه جنبه بنیادی و ساختاری داشته باشد، جنبه اصلاح عبارتی و اصطلاحاتی به خود گرفته است.

در این جلد، ملاک بازننگری، مواد قانون تجارت فعلی است که بدو عیناً نقل و سپس نظرات برخی از استادان حقوق تجارت درباره آنها ذکر گردیده، در بعضی موارد دیگر در بعضی عبارات یا اصطلاحات قانون فعلی تغییراتی پیش‌بینی شده و نهایتاً مواد مورد نظر به صورت اصلاح شده پیشنهاد شده‌اند. بدیهی است اساتید حقوق تجارت، در مقام تفسیر و تدریس قانون، به ناچار در چارچوب قانون موجود به تحلیل و تفسیر آن می‌پردازند، هر چند این‌گونه تفاسیر می‌تواند در امر قانونگذاری مؤثر و مفید فایده باشد، ولی در وضع قانون جدید لزوماً موضوعیت نمی‌یابد. مضافاً بر اینکه برخی از منابع مورد استفاده نویسنده یا نویسندگان اصلاحیه به سال‌ها قبل بر می‌گردد و با توجه به تغییر و تحولات حاصله در قلمرو کنونی جهان تجارت، خود نیاز به بازننگری دارند. از سوی دیگر حقوق حاکم بر دفاتر تجاری، در سال‌های اخیر، در بسیاری از کشورها دستخوش تغییرات اساسی شده، و این امر آشنایی با سیستم‌های جدید نگهداری و فرآوری اطلاعات تجاری و استفاده از نظرات اهل خبره و برخی از تخصص‌ها مانند حسابداران و مؤسسات حسابرسی و مالی را در تدوین هر نوع قانونی در این باره ضروری می‌سازد.

۱۳ جلد اول طرح اصلاح توسط آقای ناصر علی دوستی دانشجوی دوره دکتری رشته حقوق خصوصی دانشکده حقوق دانشگاه تهران طی آبان ماه ۱۳۸۲ نقد و بررسی شده است.

۲) جلد دوم شامل: شرکتهای تجاری متضمن نقاط قوت و ضعف در خور توجهی است.^{۱۴}

- از جمله نقاط قوت و مثبت این بخش می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:
- پیش‌بینی «سازمان نظارت بر شرکتهای» که مشابه نظارت دادگاه‌های فرانسه بر شرکتهای است (م ۶۵ به بعد).
  - پرداختن به موضوع «ادغام شرکتهای» که از وسایل و ابزارهای بسیار مهم در اقتصاد امروز است (م ۴۲۱ به بعد).
  - تعریف مفاهیمی جدید همچون شرکت مادر و شرکت وابسته (م ۳۷ تا ۳۹).
  - امکان انتخاب مدیرانی خارج از سهامداران شرکت در شرکتهای سهامی (م ۱۹۵). از فواید این امر، امکان واگذاری مدیریت یک شرکت سهامی به مدیران لایقی که خود سهامداران شرکت نیستند، می‌باشد.
  - گنجاندن فصلی مستقل جهت موضوعات مشترک شرکتهای تحت عنوان «قواعد مشترک ناظر بر کلیه شرکتهای» (م ۱۵ به بعد).
  - رفع ابهامات و نقائص قانون در پاره‌ای موارد همچون انحلال شرکت در صورت فوت یکی از شرکا (م ۴۱۴).
  - تأثیر پذیری از آخرین تغییرات به عمل آمده در حقوق کشورهای پیشرفته همچون حقوق فرانسه که منبع اصلی قانون تجارت ایران به شمار می‌رود (البته به صورت جزئی)، مانند مشروط نبودن موضوع فعالیت تمامی شرکتهای تجاری به تجاری بودن آنها (به مانند وضعیت شرکتهای سهامی در قانون فعلی).
- در ارتباط با نقاط ضعف این بخش، به موارد زیر اشاره می‌شود:
- تغییرات به عمل آمده در برخی مواد، بدون توجه به ارتباط آن با سایر مواد انجام پذیرفته است که در عمل، تناقضات جدیدی را به وجود آورده و یا ابهامات و اشکالات موجود را بیشتر نموده است.
  - مثلاً، اضافه شدن ماده ۲۳ در ارتباط با زمان تشکیل شخصیت حقوقی و عدم توجه به ماده ۹۲ که در ارتباط با زمان تشکیل شرکت سهامی است.
  - ادغام و تجزیه شرکتهای دو مکانیسم مهم در عرصه اقتصاد جهانی به شمار

^{۱۴} این بخش توسط حجة الاسلام سید حسن شبیری دانشجوی دوره دکتری رشته حقوق خصوصی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران طی آبان ماه ۱۳۸۲ نقد و بررسی شده است.

می‌روند. گرچه به بحث ادغام در لایحه عنایت شده، اما متأسفانه بحث تجزیه و تقسیم شرکت‌ها در این بازبینی مورد توجه قرار نگرفته است.

- برخی از تغییراتی که متناسب با آخرین اصلاحات قوانین تجارت کشورهای پیشرفته به عمل آمده، بسیار ناقص می‌باشد به گونه‌ای که مواد مرتبط با آن در این تغییرات مد نظر قرار نگرفته است. به عنوان مثال، شرکت‌های تک مدیریتی سهامی در اصلاحیه جدید پیش‌بینی شده‌اند، بدون اینکه شرایط آن نیز در اصلاحات آورده شده باشند. و این در حالی است که در قانون کشورهای پیشرفته شرایطی همچون سقف میزان سرمایه برای این نوع شرکت‌ها در نظر گرفته شده است.

- به نظر می‌رسد علی‌رغم ادعای انجام کارهای تطبیقی با حقوق اسلام و به ویژه با حقوق غرب، این مهم در حد مطلوب به هیچ وجه انجام نپذیرفته است، مسائلی همچون شرایط انتصاب اعضای هیأت مدیره، موارد جدید محرومیت قانونی، شرایط سنی مدیران، انواع جدید شرکت‌های سهامی همچون شرکت‌های سهامی دو مدیریته، شرط حفظ اسرار برای اعضای هیأت مدیره...

- برخی از مواد جدید اضافه شده، دارای شقوق و فروض مختلفی است که تنها تکلیف برخی از آنها مشخص شده و حکم بقیه اقسام مسکوت مانده است (ماده ۱۴ و...)

- در مقایسه با قانون تجارت فعلی، برخی از اصلاحات به عمل آمده در متن قانون، به نظر می‌رسد دقت کمتری نسبت به قانون فعلی داشته باشند (مثل ماده ۷ در مورد مقایسه شخص حقوقی با حقیقی).

- علی‌رغم اینکه باب مستقلی در موضوع قواعد مشترک ناظر بر کلیه شرکت‌های تجاری در این اصلاحیه اضافه شده است، اما باز هم موادی یافت می‌شوند که با وجود مشترک بودنشان در این باب منتقل نشده‌اند. همچنین برخی مواد موجود در این باب، جزء قواعد مشترک نبوده و اختصاص به برخی شرکت‌ها دارد.

- برخی از الفاظ و اصلاحات به کار رفته در اصلاحیه موجود، همچون لفظ «ممنوع» ابهام حقوقی دارند (ماده ۴ و ۶).

- وجود تناقض‌های داخلی فراوان بین مواد این قانون و احياناً تعارض بین این مواد و قوانین فعلی کشور نیز از دیگر نقاط ضعف این اصلاحیه می‌باشد.

- ساختار برخی از قسمت‌های اضافه شده، از انسجام مناسبی برخوردار نیست و به عنوان نمونه در باب قواعد مشترک ناظر بر کلیه شرکت‌های تجاری تمام تعاریف در یک قسمت گنجانده نشده و پشت سر هم قرار نگرفته‌اند.
- شرکت‌های غیرسهامی در بسیاری احکام مشمول همان مقررات سخت‌گیرانه ناظر بر شرکت‌های سهامی شده‌اند که مخالف اهداف اولیه این نوع شرکت‌ها می‌باشد.
- برخی از اصطلاحات فاقد تعریف و برخی دیگر دارای تعریف ناقص و یا پراشکال هستند.

۳) بخش سوم شامل اسناد تجاری

- شاید نقاط قوت و ضعف این بخش را بتوان به شرح زیر خلاصه نمود^{۱۵}:
- اختصاص فصل‌های جداگانه برای هر یک از اسناد تجاری که باعث تکرار بسیاری از موادی که دارای احکام مشابهی بوده‌اند شده است.
- پیش‌نویس مزبور از حیث شیوه نگارش از همان الگوی قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ پیروی کرده و بنابراین بسیاری از عبارات آن مجمل بوده و در نتیجه تدوین عبارات بدیع و منطبق با اصول ضروری به نظر می‌رسد.
- ضمن تأیید هماهنگی طرح پیشنهادی با کنوانسیون‌های بین‌المللی نظیر کنوانسیون ژنو و آنسیترال که در پیش‌نویس تا حدود زیادی از این منابع استفاده گردیده است به نظر می‌رسد باید این اقتباس با اصول و مبانی حقوقی ایران سازگار گردد.
- قانون تجارت یک قانون ماهوی است بدیهی است مقررات شکلی نظیر نحوه اجرا و توقیف اموال منقول و غیرمنقول علی‌الاصول باید در مقررات و آئین‌نامه‌های شکلی بیان شوند.
- در خصوص مقررات برات، در پیش‌نویس حکمی بیان نگردیده و صرفاً پیشنهاد الحاق به کنوانسیون ژنو مطرح گردیده که به نظر می‌رسد حتی در صورت پذیرش این پیشنهاد و الحاق به کنوانسیون باید مقرراتی ناظر به برات در حقوق

۱۵ این بخش توسط آقای ابراهیم دلشاد معارف دانشجوی دوره دکتری رشته حقوق خصوصی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران در مهر ماه ۱۳۸۲ نقد و بررسی شده است.

داخلی تهیه گردد و از مقررات کنوانسیون به صورت محض استفاده نشود.
 - در بخش قانون چک به لحاظ آنکه مقررات چک تماماً در ذیل یک قانون جمع‌آوری گردیده گامی مثبت محسوب می‌گردد.
 - به طور کلی مقررات و انگیزه تهیه‌کننده پیش‌نویس در انطباق آن با مسائل روز و تجارت بین‌المللی ستودنی و قابل احترام است و می‌توان یا این مقررات را با همین گرایش مورد بازبینی و اصلاح قرار داد و یا با هدفی وسیعتر، طرح نوین قانون تجارت را طراحی نمود.

۴) جلد چهارم: قراردادهای تجاری^{۱۶}

قراردادهای تجاری، طی سال‌های اخیر، هم از جهت کمی و هم از نظر کیفی، دستخوش تحولات عظیمی شده‌اند. به جرأت می‌توان گفت، هیچ بخش از بخش‌های حقوق تجارت، این چنین تحولات شگرفی را شاهد نبوده است. اقدام تهیه‌کنندگان پیش‌نویس اولیه، در بازنگری قراردادهای تجاری ارزنده و قابل تقدیر است ولی متأسفانه پاسخگوی نیازهای روز تجارت نیست و اشکالات عدیده‌ای به آن دارد، از جمله:

- قراردادهای تجاری، امروزه از اصول و قواعد خاصی پیروی می‌کنند. در پیش‌نویس جایی برای این موضوع مهم اختصاص نیافته و اصل حکومت قواعد عمومی قراردادهای مدنی همچنین ادامه دارد.

- پیش‌نویس همچنان بر محور قراردادهای تجاری سنتی یا کلاسیک از قبیل حق‌العمل کاری، عاملی، و قائم مقام تجاری می‌چرخد. اصلاحات انجام شده، در بسیاری از موارد، تغییرات جزئی عبارتی است، از جمله برخی واژه‌های عربی به فارسی تبدیل شده و برخی معادل‌سازی‌ها اشتباهاتی دارد که متضمن تالی فاسد است.

- در بخش قراردادهای حمل و نقل، نوآوری خاصی شکل نگرفته است و صرف تبدیل واژه‌هایی چون حمل و نقل به باربری یا عدل‌بندی به بسته‌بندی، نمی‌تواند اصلاح قانون تجارت فعلی به معنای واقعی آن باشد. حمل و نقل به همراه

^{۱۶} این بخش توسط آقای محسن صادقی دانشجوی دوره دکتری رشته حقوق خصوصی نقد و بررسی شده است.

توسعه روزافزون ارتباطات الکترونیکی و تکنولوژی به روش‌های نوین در تجارت داخلی و بین‌المللی دست یافته و با توجه به کنوانسیون‌های متعدد چه در حمل و نقل جاده‌ای، راه آهن، هوایی و دریایی، نیاز به بازنگری و وحدت‌گرایی دارد. - در پیش‌نویس نام و نشانی از قراردادهای جدید قلمرو تجارت مطرح نشده است؛ عمده‌ترین و رایج‌ترین این قراردادها عبارتند از:

بیع تجاری؛ قراردادهای بیع متقابل^{۱۷}؛ قراردادهای ساخت، راه‌اندازی و واگذاری^{۱۸}؛ انواع قراردادهای نمایندگی؛ قراردادهای شرکت مشترک^{۱۹}؛ قراردادهای سرمایه‌گذاری خارجی^{۲۰} و انتقال تکنولوژی و فن‌آوری^{۲۱}؛ حقوق مالکیت‌های فکری یا معنوی^{۲۲}؛ قراردادهای ضمانت‌نامه‌های بانکی^{۲۳}؛ قراردادهای واگذاری امتیاز.^{۲۴} این قراردادها، از باب تمثیل، عمده‌ترین و رایج‌ترین قراردادهای تجاری امروز قلمرو تجارت است. قراردادهای بسیار دیگری را می‌توان به این فهرست افزود.

۵) جلد پنجم: مقررات ورشکستگی

تصمیم‌گیری و ایجاد یک نظام مطلوب در مسائلی از حقوق که چهارراه برخورد رشته‌های مختلف علمی است، کاری بسیار مشکل است. «حقوق ورشکستگی» از جمله این رشته‌ها است؛ رشته‌ای از حقوق تجارت که دخالت مسائل اقتصادی و زیرساخت‌های اقتصادی در آن انکارناپذیر است. طرح مذکور با چنین مشکل عظیمی رو به رو بوده و به نظر می‌رسد مؤلف پی‌ریزی اساسی کار را تا حدودی به انجام رسانیده و به مرحله‌ای رسانده است که علمای مختلف اقتصادی و حقوقی و غیره با مباحثه و مناقشه علمی در مورد آن به نتیجه‌ای مطلوب برسند.

پیش‌نویس بر دو مبنا استوار است: (۱) حفظ بنگاه اقتصادی و فعالیت مؤسسه اقتصادی (۲) افزایش نقش دولت در این مسأله تجاری.

¹⁷ Buy Back Contracts

¹⁸ Built, Operate and Transfer Contracts (B.O.T.)

¹⁹ Joint Venture Contracts

²⁰ Foreign Investment Agreements

²¹ Know How Transfer Agreement

²² Intellectual Property Agreement

²³ Bank Guarantee Contracts

²⁴ License & Franchise Agreement

برخی از نکات قوت و مثبت پیش‌نویس به شرح ذیل است:

- پیش‌بینی ادارهٔ بازسازی با چهار رکن هیأت تشخیص، واحد آگاهی، واحد مراقبت و واحد بازسازی
- رعایت اصل پیشگیری در حقوق ورشکستگی (بند ب ماده ۱۲۶)
- حفظ فعالیت بنگاه اقتصادی (ماده ۱۳۲) و جدا کردن سرنوشت مسؤلان بنگاه اقتصادی و خود بنگاه

از جمله نقاط ضعف پیش‌نویس می‌توان موارد زیر را ذکر نمود:

- عدم هماهنگی دستگاه‌های مختلف کشور در نیل به هدف‌های این پیش‌نویس (برای مثال در آئین‌نامه موضوع ماده ۱۳۳ سخنی از وزارت امور اقتصادی و دارایی به میان نیامده است).
- مشخص نبودن چگونگی اجرای ماده ۱۳۲ و نیز بند (ب) ماده ۱۲۶ در راستای حفظ بنگاه اقتصادی و رعایت اصل پیشگیری، و عدم تضمین‌های کافی و مشخص در این زمینه.
- وضع اصطلاحات جدید (مدیر عملی و...)، اشکالات قانون‌نویسی (اشکالات عبارتی، درج مواد مکرر و...)

بخش چهارم: نتیجه‌گیری نهایی

تجارت و قوانین و مقررات مربوط به آن، طی نیم قرن اخیر، در اثر توسعه فراگیر تکنولوژی و ارتباطات الکترونیکی، شبکه‌های حمل و نقل، گسترش و شکوفایی بی‌نظیر مبادلات بازرگانی و ظهور و بروز شیوه‌های نوین تجارت، روند جهانی شدن را طی می‌کند. هرگاه از جنبه‌های منفی جهانی شدن در برخی عرصه‌ها بگذریم، از منظر تجارت، جهانی شدن، بدون کوچکترین تردیدی، افزایش همکاری بازرگانی، تعامل، تبادل و به هم پیوستگی شبکه جهانی تجارت را به همراه آورده است. جهانی شدن، ثمره تاریخ معاصر بوده و فرآیندی ریشه‌دار و فراگردی وسیع و گسترده در عرصه‌های تجاری به وجود آورده است. روند رو به رشد تجارت، امروزه مرزهای ملی را درنوردیده به عنوان واقعیتی در حال تکوین و تکامل، با شتابی بی‌نظیر در حرکت است. جهانی شدن، جریان آزاد تجارت را هر روز تحول می‌بخشد و از

قوانین و مقررات سنتی و دست و پاگیر رنج برده و فاصله می‌گیرد. بازرگانان، امروزه در سطح جهانی و در قریب به اتفاق کشورها، به زبان واحدی سخن می‌گویند و برای تجارت خود، از ساختارها، راهکارها و ابزارهای شناخته شده بهره می‌برند. قوانین و مقررات تجاری در غالب کشورها، به سوی وحدت‌گرایی و یکسان‌سازی طی مسیر می‌کند. فعالیت‌های تجاری و شرکت‌های تجاری، اسناد تجاری، قراردادهای تجاری و ورشکستگی، در اکثر قریب به اتفاق کشورهای تاجرپیشه، آشکال و محتوای مشابهی به خود گرفته‌اند؛ سازمان‌های بین‌المللی، مؤسسات علمی بین‌المللی، اتحادیه‌های ملی و بین‌المللی، وکلا و مشاوران حقوقی و بازرگانان، به منظور رفع نیاز تجاری خود، قوانین و رویه‌ها، الگوهای نمونه، قراردادهای استاندارد و اسناد اعتباری شناخته شده‌ای... را عرضه داشته‌اند که در سطح جهانی مقبولیت عام یافته‌اند. نمی‌توان و نباید نسبت به این دگرگونی‌ها بی‌اعتنا ماند.

کشور ما ایران، اکنون سال‌هاست که در انزوای اقتصادی و تجاری به سر می‌برد. سایه تحریم همچنان بر تجارت کشور سنگینی می‌کند. ایران در نظر دارد به عضویت سازمان جهانی تجارت درآید. عضویت ایران در این سازمان پیش شرط‌هایی دارد، از جمله اینکه بسیاری از قوانین و ساختارهای اقتصادی-تجاری کشور در ارتباط با اقتصاد دولتی و ارشادی و تجارت بسته و سنتی، مورد تجدیدنظر قرار گرفته و اقتصاد رقابتی و تجارت آزاد رونق پذیرد و... قوانین تجاری یکی از ابزارهای مهم رونق اقتصادی و شکوفایی فعالیت‌های تجاری و توسعه صادرات و واردات است.

اگر امر دائر است بر اینکه قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ مورد بازننگری قرار گیرد، مقتضی است مبتکران اصلاح و یا تهیه کنندگان طرح نوین قانون تجارت، به این معانی عنایت نمایند و تغییر و تحولات حاصله در قوانین کشورها را طی نیم قرن اخیر مد نظر قرار دهند و همزمان به جهت به هم پیوستگی تجارت ملی با تجارت بین‌المللی، به جهت روند جهانی شدن، از کنوانسیون‌های بین‌المللی در زمینه‌های مختلف تجارت بهره گیرند.

JOURNAL OF LEGAL RESEARCH

VOL. III, NO. 2

2004-2

Articles

- Belgium and the End of a Ten Years Dream of Universal Jurisdiction over International Crimes
- Intervention of Judges for Controlling of Laws in Comparing to Constitution (Comparative Law & Iran)
- Security Council and Referral of the Situation in Darfur (Sudan) to the International Criminal Court
- Legal Analysing of the Iran-EU Agreement on Nuclear Program
- National Implementation of International Law and the Role of Iranian Courts

Special Issue : Combatting of the Criminal Law against Economic offences

- Comparative Approach to Crime of Bribery in the Legal Systems of France, Italy, Switzerland and China
- Necessity of Extending the Punishment of Bribee to Non-Governmental Sectors in the Iran's Criminal Code
- Fraudulent Bankruptcy
- Considering Legal Aspects of Insider Trading in Security Markets
- Computer Fraud

Report and Critique

- Reflections on Proposed Draft of the Ministry of Commerce for Amendments of Iran's Commercial Code
- A More Secure World: Our Shared Responsibility (The Report of the High-Level UN Panel on Threats, Challenges and Change)

ISSN: 1682-9220

S. D. I. L.
The S.D. Institute of Law
Research & Study